

.....

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2020

EKONOMICKÉ NÁSTROJE PRE LEPŠIE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA

Aký je vývoj nákladov na ochranu životného prostredia?

Národné výdavky na ochranu životného prostredia sú sledované za tri inštitucionálne sektory a za národné hospodárstvo spolu. Za sektor verejnej správy dosiahli 718 mil. eur (46,7 %) za sektor korporácií 579 mil. eur (37,7 %) a za sektor domácností 239 mil. eur (15,6 %). Celkové národné výdavky na ochranu životného prostredia predstavujú 1 536 mil. eur, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje pokles o 3,6 %.

Náklady podnikov a obcí na ochranu životného prostredia majú v medziročných porovnaníach kolísavý trend. Náklady v roku 2020 v porovnaní s rokom 2005 narástli o 38,3 %, avšak v porovnaní s predchádzajúcim rokom poklesli o 10,7 %.

Viac ako polovica nákladov podnikov a obcí na ochranu životného prostredia smerovala do oblasti nakladania s odpadmi (71 % v roku 2020) a druhý najvyšší podiel mali náklady v oblasti nakladania s odpadovými vodami (19,1 % v roku 2020).

Aký je v SR podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP v porovnaní s krajinami EÚ?

Podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP dosiahol v roku 2020 výšku 2,38 %, čo je zhruba na úrovni priemeru krajín EÚ.

NÁRODNÉ VÝDAVKY NA OCHRANU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Národné výdavky na ochranu životného prostredia v období rokov 2008 – 2018 sú sledované za tri hlavné inštitucionálne sektory a za národné hospodárstvo spolu. Konkrétne je to sektor **verejnej správy** na všetkých úrovniach (orgány verejnej správy na všetkých úrovniach vrátane fondov sociálneho zabezpečenia, miestna samospráva (obecné, mestské a miestne úrady) a inštitúcie, ktoré sú financované plne alebo prevažne zo štátneho rozpočtu, t.j. rozpočtové a príspevkové organizácie), **sektor korporácií** - všetky podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri a tretím sektorom sú **domácnosti** (patria sem domácnosti a tiež fyzické osoby podnikajúce na základe živnostenského zákona a iných

právnych predpisov, nezapísané v obchodnom registri).

Celkové výdavky na ochranu životného prostredia dosiahli v roku 2018 sumu 1 536 mil. eur. V porovnaní s rokom 2008 vzrástli o 22,4 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 3,6 %.

Viac ako dve tretiny výdavkov pochádza zo zdrojov EÚ vrátane spolufinancovania (70 %), z prostriedkov štátneho rozpočtu 18 % a z Environmentálneho fondu je to 10 %, najmä v podobe kapitálových výdavkov.

Tabuľka 057 | Národné výdavky na ochranu životného prostredia (mil. eur)

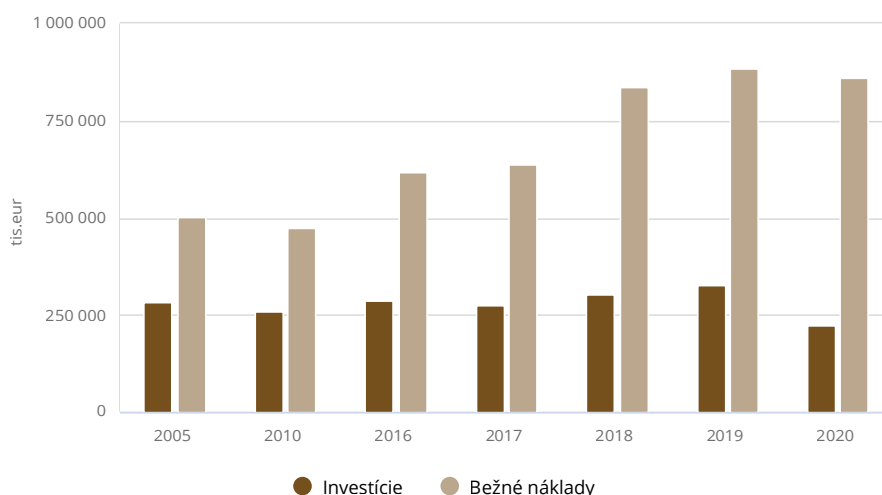
Rok	Verejná správa	Korporácie	Domácnosti	Spolu
2008	500	510	245	1 255
2010	581	598	379	1 558
2016	553	772	279	1 604
2017	661	645	287	1 593
2018	718	579	239	1 536

Zdroj: ŠÚ SR

ENVIRONMENTÁLNE NÁKLADY A VÝNOSY ZA PODNIKY A OBCE

Finančné ukazovatele ochrany životného prostredia sú v SR systematicky sledované Štatistickým úradom SR (ŠÚ SR) za podniky s počtom zamestnancov 20 a viac a za obce. Vyhodnocované sú celkové vynaložené náklady na ochranu životného prostredia (ŽP) zahŕňajúce investície a bežné náklady a výnosy za poskytovanie služieb v súvislosti s ochranou ŽP iným subjektom, z predaja vedľajších alebo odpadových produktov a z predaja environmentálnych výrobkov.

Náklady podnikov a obcí na ochranu ŽP majú kolísavý trend. V roku 2020 dosiahli sumu **1 081 935 tis. eur** (v tom: investície 221 631 tis. eur, bežné náklady 860 304 tis. eur). V porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 38,3 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 10,7 %. Výnosy z ochrany ŽP dosiahli v roku 2020 sumu **1 031 999 tis. eur** a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 3,4 %.

Graf 126 | Vývoj nákladov podnikov a obcí na ochranu životného prostredia

Zdroj: ŠÚ SR

Náklady na ochranu ŽP v oblasti **ochrany pôdy a podzemných vôd** v roku 2020 dosiahli **47 789 tis. eur**, v porovnaní s rokom 2005 stúpli o 52 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 5,1 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti

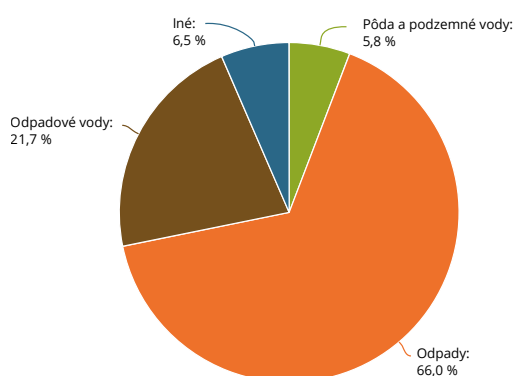
nakladania s odpadmi v roku 2020 dosiahli **714 051 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 vzrástli o 162,3 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 7,3 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti nakladania s odpadovými vodami

v roku 2020 dosiahli **193 355 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 stúpili o 42,4 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 5,9 %. Náklady na ochranu ŽP v oblasti **iné** v roku 2020 dosiahli **51 347 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2005 klesli o 51,4 %. Náklady v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 23,7 %.

V roku 2020 smeroval **najvyšší podiel nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP** do oblasti nakladania s odpadmi

(71 %), nakladania s odpadovými vodami (19,1 %) a do oblasti **iné** (5,1 %). **Najvyšší podiel nákladov podnikov na ochranu ŽP** smeroval do oblasti nakladania s odpadmi (66 %), oblasti nakladania s odpadovými vodami (21,7 %) a do oblasti **iné** (6,5 %). **Najvyšší podiel nákladov obcí na ochranu ŽP** smeroval do oblasti nakladania s odpadmi (85,5 %), do oblasti nakladania s odpadovými vodami (11,8 %) a do oblasti ochrany pôdy a podzemných vôd (1,6 %).

Graf 127 | Podiel nákladov podnikov na ochranu životného prostredia podľa oblastí

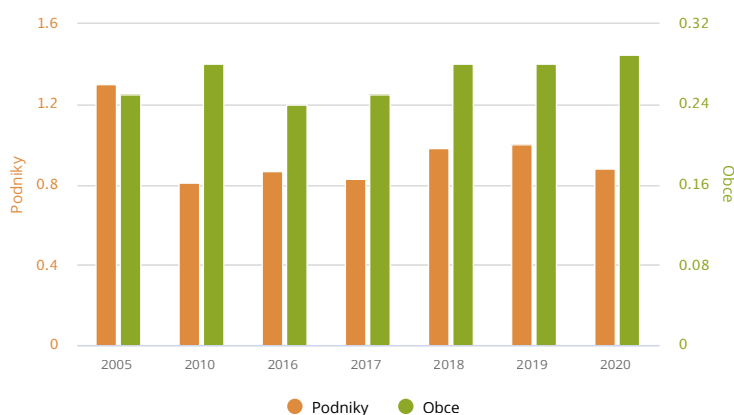

Zdroj: ŠÚ SR

Podiel nákladov podnikov na ochranu ŽP na HDP má v hodnotenom období kolísavý trend. V roku 2005 tvoril podiel podnikov 1,3 % na HDP a v roku 2020 klesol na 0,88 % HDP. V roku 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k poklesu podielu nákladov o 0,12 %.

Podiel nákladov obcí na ochranu ŽP na HDP má v hodnotenom období pomerne stály trend. V roku 2005 podiel nákladov obcí tvoril 0,25 % a v roku 2020 dosiahol 0,29 % na HDP. V roku 2020 došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k nárastu podielu nákladov o 0,01 %.

Graf 128 | Vývoj podielu nákladov podnikov a obcí na ochranu ŽP na HDP

Zdroj: ŠÚ SR

FINANCOVANIE V OBLASTI STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Národné zdroje

Environmentálny fond

Environmentálny fond bol zriadený zákonom č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Hlavným poslaním fondu je poskytovanie finančných prostriedkov žiadateľom vo forme dotácií alebo úverov na podporu projektov v rámci činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.

Zdroje fondu definuje § 3 zákona o Environmentálnom fonde. Najvýznamnejšími z nich sú:

- výnosy získané z dražieb kvót a peňažné prostriedky získané z predaja kvót skleníkových plynov alebo znečisťujúcich látok,
- poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd a poplatky za odber podzemnej vody,
- poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých zdrojov znečisťovania a stredných zdrojov znečisťovania,
- príjmy z poplatkov za uloženie odpadov,
- úhrada za uskladňovanie plynov alebo kvapalín v prírodných horninových štruktúrach a v podzemných priestoroch,
- úhrada za vydobyté nerasty,

- úhrada za prieskumné územie,
- pokuty uložené orgánmi štátnej starostlivosti o životné prostredie,
- odvody, penále a pokuty za porušenie finančnej disciplíny,
- sankcie za porušenie zmluvných podmienok,
- splátky návratnej podpory (úver) a splátky úrokov z úverov poskytnutých z fondu, a iné zdroje.

Príjmy Environmentálneho fondu z poplatkov v roku 2020 predstavovali **49 801 562 eur**. Najvyššia suma za znečisťovanie ŽP pochádzala z poplatkov za ukládanie odpadov na skládku odpadov alebo odkalisko a činila **25 627 270 eur** (51,5 %). Pri využívaní prírodných zdrojov pochádzala najvyššia suma z poplatkov za odber podzemných vôd a činila **10 276 736 eur** (20,6 %).

V roku 2020 najvyšší príjem Environmentálneho fondu z pokút tvorili pokuty v procese objasňovania 553 912 eur (35,2 %), porušenia zákona o vodách 338 276 eur (21,5 %) a porušenia zákona o odpadoch 239 802 eur (15,2 %).

Tabuľka 058 | Prehľad o príjmoch Environmentálneho fondu z poplatkov, pokút a poplatkov za obchodovanie s emisnými kvótami (2020)

Poplatky	eur
Poplatky za znečisťovanie ovzdušia	7 616 289
Poplatky (úhrady) za vydobyté nerasty	1 958 395
Poplatky za uskladňovanie plynov a kvapalín	626 195
Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd	3 327 454
Poplatky za odber podzemnej vody	10 276 736
Poplatky (úhrady) za prieskumné územia	369 223
Poplatky za uloženie odpadov na skládku odpadov alebo odkalisko	25 627 270
Spolu za poplatky	49 801 562
Pokuty	
Porušenie zákona o vodách	338 276
Porušenie zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách	130

Porušenie zákona o ochrane ovzdušia	119 155
Porušenie zákona o ochrane prírody a krajiny	88 047
Porušenie zákona o rybárstve	6 650
Porušenie zákona o odpadoch	239 802
Porušenie zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania ŽP	160 094
Porušenie zákona o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov	4 340
Porušenie zákona o environmentálnom označovaní výrobkov	1 000
Porušenie geologického zákona	1 900
Porušenie zákona o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne žijúcich rastlín (CITES)	8 556
Blokové pokuty	16 528
Porušenie podmienok zmlúv o poskytnutí prostriedkov z Recyklačného fondu	6 700
Penále – vody	29 131
Pokuty v procese objasňovania	553 912
Spolu za pokuty, penále	1 574 221
Poplatky za obchodovanie s emisnými kvótami	241 826 257
Spolu za poplatky, pokuty a penále	293 202 040

Zdroj: Environmentálny fond

V roku 2020 bolo Environmentálnym fondom poskytnutých **406 dotácií** v celkovej sume **63 724 198 eur**. Najvyššia suma dotácií smerovala z výzvy na podporné programové aktivity v oblasti ochrany a využívania vôd **38 739 863 eur**

(60,8 %). Na zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zatepľovania bolo poskytnutých **14 060 124 eur** (22,1 %).

Tabuľka 059 | Prehľad poskytnutých dotácií z Environmentálneho fondu v roku 2020 (eur)

Programový dokument	Prioritné oblasti	Počet dotácií	Poskytnutá podpora v roku 2020
Špecifikácia činností podpory z EF na rok 2020	Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	28	2 755 455
Špecifikácia činností podpory z EF na rok 2020	Ochrana a využívanie vôd	106	12 189 367
Špecifikácia činností podpory z EF na rok 2020	Rozvoj odpadového hospodárstva	79	4 779 218
I. Rozšírenie špecifikácie činností podpory z EF na rok 2020	Ochrana a využívanie vôd	3	369 218
I. Rozšírenie špecifikácie činností podpory z EF na rok 2020	Ochrana prírody a krajiny	3	161 596
I. Rozšírenie špecifikácie činností podpory z EF na rok 2020	Havárie	8	25 350

Programový dokument	Prioritné oblasti	Počet dotácií	Poskytnutá podpora v roku 2020
II. Rozšírenie špecifikácie činností podpory z EF na rok 2020	Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	8	379 006
III. Rozšírenie špecifikácie činností podpory z EF na rok 2020	Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zateplovania	133	14 060 124
Výzva na podporné programové aktivity	Ochrana a využívanie vôd	26	38 739 863
Výzva na poskytnutie dotácie prevádzkam, pri ktorých sa predpokladá značné riziko úniku uhlíka v súvislosti s premietnutím nákladov kvót do cien elektrickej energie	Kompenzácie	10	4 000 000
§4, ods. 1, písm. h) zákona o EF	Úhrada nákladov súvisiacich s ochranou životného prostredia za služby vo verejnom záujme	1	145 917
§4, ods. 1, písm. ad) zákona o EF	Financovanie riešení na zabezpečenie starostlivosti o životné prostredie v bezprostrednej súvislosti so stavom, ktorým je hroziaci kalamitný výskyt hmyzu	1	179 208

Zdroj: Environmentálny fond

V rámci Programu obnovy dediny bolo prostredníctvom Slovenskej agentúry životného prostredia formou dotácie podporených 161 projektov v sume **772 858 eur**. V rámci Programu ochrany prírody bolo prostredníctvom Štátnej

ochrany prírody formou dotácie podporených 41 projektov v sume **198 984 eur**.

Za rok 2020 bola čerpaná finančná podpora formou úveru vo výške **375 936,64 eur** schválená v roku 2019.

Zelený vzdelávací fond

Zelený vzdelávací fond (ZVF) je nástroj environmentálnej politiky SR zameraný na podporu rozvoja environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu na území SR prostredníctvom presadzovania princípov spoločnej zodpovednosti a priamej podpory vybraných aktivít. ZVF bol zriadený pri SAŽP na základe rozhodnutí ministra životného prostredia SR **v roku 2017**.

Oprávnenými žiadateľmi na predkladanie projektových zámerov (PZ) zo zdrojov ZVF sú občianske združenia, záujmové združenia právnických osôb, nadácie a neziskové organizácie plniace verejno-prospešné služby s environmentálnym zameraním.

Pre každé kolo výzvy Komisia ZVF určuje tzv. podporované témy.

Pre rok 2020 boli stanovené nasledovné podporované témy:

- Ochrana ovzdušia,
- Zmena klímy,
- Prechod na obehové hospodárstvo
- Podpora a ochrana biodiverzity
- Zdravé a udržateľné budovy

Finančné zdroje ZVF predstavujú kombináciu verejných (z rozpočtu MŽP SR) a súkromných zdrojov od donorských organizácií, ktoré sa na základe výšky podpory stávajú platinovým (50 000 eur a viac), zlatým (30 000 eur a viac), strieborným (20 000 eur a viac), resp. bronzovým partnerom ZVF (10 000 eur a viac).

Tabuľka 060 | Implementácia ZVF (eur)

Prioritná os	Alokácia		Zazmluvnené projekty
	Donorské príspevky	Štátny rozpočet	k 31.12.2020
Ochrana ovzdušia			28 025
Zmena klímy			182 300
Prechod na obehové hospodárstvo	270 400	155 000	132 662
Podpora a ochrana biodiverzity			72 566
Zdravé a udržateľné budovy			4 731

Zdroj: SAŽP

Operačné programy

Operačný program Kvalita životného prostredia (2014 - 2020)

OP KŽP predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu v programovom období 2014 - 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpeču-

júceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva.

Tabuľka 061 | Implementácia Operačného programu Kvalita životného prostredia (eur)

Prioritná os	Alokácia		Zazmluvnené projekty k 31.12.2020	Čerpanie k 31.12.2020		Čerpanie v % (Zdroje EÚ)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1 Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom environmentálnej infraštruktúry	1 498 481 123	151 326 581	1 067 046 563	641 139 719	62 151 596	42,8
PO 2 Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami	225 381 128	38 729 711	125 261 928	27 962 302	4 499 644	12,4
PO 3 Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy	243 896 216	40 171 209	219 781 964	61 950 624	10 938 953	25,4
PO 4 Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch	787 772 813	83 245 892	700 292 989	352 444 542	42 862 102	44,7
PO 5 Technická pomoc	77 000 000	15 775 942	73 850 097	52 498 560	10 756 853	68,2

Zdroj: MŽP SR, SEPP

Program rozvoja vidieka (2014 – 2020)

Program rozvoja vidieka je vo vzťahu k životnému prostrediu zameraný v rámci dvoch oblastí na riešenie obnovy, zachovania a posilnenia ekosystémov, ktoré súvisia s poľ-

nohospodárstvom a lesným hospodárstvom a propagáciou efektívneho využívania zdrojov a podpore prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo.

Tabuľka 062 | Implementácia Programu rozvoja vidieka (eur)

Prioritná os	Alokácia		Zazmluvnené projekty k 31.12.2020	Čerpanie k 31.12.2020		Čerpanie v % (Zdroje EÚ)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 4 Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, ktoré súvisia s poľnohospodárstvom	656 489 250	218 829 750	889 674 127	575 807 096	192 269 032	87,9
PO 5 Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva	13 880 651	4 626 884	8 116 046	667 097	222 365	4,8

Zdroj: MPRV SR

Operačný program Rybné hospodárstvo (2014 – 2020)

Z operačného programu Rybné hospodárstvo sa financuje v rámci ochrany životného prostredia podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva

zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach.

Tabuľka 063 | Implementácia operačného programu Rybné hospodárstvo (eur)

Prioritná os	Alokácia		Zazmluvnené projekty k 31.12.2020	Čerpanie k 31.12.2020		Čerpanie v % (Zdroje EÚ)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 2-Podpora akvakultúry, ktorá je environmentálne udržateľná, efektívne využíva zdroje, je inovačná, konkurencieschopná a založená na znalostiach	1 431 577	477 192	1 431 577	121 803	40 601	8,5

Zdroj: ÚPVII

**Operačný program Integrovaná infraštruktúra
(2014 – 2020)**

Predstavuje programový dokument Slovenskej republiky o čerpaní fondov Európskej únie v sektore dopravy a informatizácie na roky 2014 – 2020. Jeho globálnym cieľom je dôraz

na trvalo udržateľnú, ekologickejšiu a nákladovo efektívnejšiu dopravnú infraštruktúru.

Tabuľka 064 | Implementácia operačného programu Integrovaná infraštruktúra (eur)

Prioritná os	Alokácia		Zazmluvnené projekty	Čerpanie k 31.12.2020		Čerpanie v % (Zdroje EÚ)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Železničná infraštruktúra a obnova mobil. prostriedkov	725 839 166	128 089 265	723 183 111	337 325 888	59 528 098	46,5
PO 2-Cestná infraštruktúra	1 120 038 905	197 653 925	1 424 765 801	749 019 436	132 179 901	66,9
PO 3-Verejná osobná doprava	329 337 000	39 922 000	238 116 441	183 329 413	21 753 132	55,7
PO 4-Infraštruktúra vodnej dopravy	91 924 095	9 122 062	1 390 145	671 266	23 398	0,7
PO 5-Železničná infraštruktúra	223 951 749	39 520 897	126 484 739	14 506 074	2 559 410	6,5
PO 6-Cestná infraštruktúra	779 886 032	137 626 947	377 865 290	133 030 914	23 476 044	17,1

Zdroj: MIRRI

**Integrovaný regionálny operačný program
(2014 – 2020) (IROP)**

Jednou z priorit IROP, ktorá súvisí s ochranou životného prostredia je bezpečná a ekologická doprava v regiónoch zameraná na nízkouhlíkové dopravné systémy alebo rozvoj

mestskej mobility formou podpory cyklo dopravy. Ďalšou súvisiacou prioritou je priorita zameraná na zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie.

Tabuľka 065 | Implementácia programu Integrovaný regionálny operačný program (eur)

Prioritná os	Alokácia		Zazmluvnené projekty	Čerpanie k 31.12.2020		Čerpanie v % (Zdroje EÚ)
	Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 1-Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch	384 029 978	61 092 037	269 039 787	124 323 219	21 195 155	32,4
PO 4-Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie	317 508 751	60 392 270	302 068 793	182 278 379	42 079 989	57,4

Zdroj: MPRV SR

Programy medziregionálnej spolupráce

Interreg Europe (2014 – 2020)

Program medziregionálnej spolupráce nadväzuje na pozitívne skúsenosti získané v rámci Iniciatívy Spoločenstva INTERREG IIC na Slovensku. S cieľom čo najlepšie využiť finančné prostriedky boli vybrané štyri témy, ktoré sa v

dvoch prípadoch venujú ochrane životného prostredia. Témy sú zamerané na nízkouhlíkové hospodárstvo a efektívne využívanie zdrojov.

Tabuľka 066 | Implementácia programu Interreg Europe (eur)

Prioritná os		Alokácia		Zazmluvnené projekty	Čerpanie k 31.12.2020		Čerpanie v % (Zdroje EÚ)
		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet		Zdroje EÚ	Štátny rozpočet	
PO 3-Nízkouhlíkové hospodárstvo	3.1 Zlepšiť implementáciu politík a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS zaoberajúcich sa prechodom na nízkouhlíkové hospodárstvo.	843 907	148 925	6	252 549	44 567	29,9
PO 4-Životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov	4.1 Zlepšiť implementáciu politík a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS v oblasti ochrany a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva	560 917	98 985	4	298 312	52 643	53,2
	4.2 Zlepšiť implementáciu politík a programov regionálneho rozvoja, najmä programov zameraných na investovanie do rastu a zamestnanosti a, pokiaľ je to relevantné, programov EÚS zameraných na zvyšovanie efektívnosti využívania zdrojov, zelený rast a ekoinovácie a riadenie environmentálneho správania.	182 492	32 204	1	117 563	20 746	64,4

Zdroj: MH SR

Programy EÚ

Horizont 2020

Zameriava sa na tri hlavné oblasti - Excelentnú vedu, Vedúce postavenie priemyslu a Spoločenské výzvy. V rámci oblasti Spoločenské výzvy bolo identifikovaných sedem oblastí,

kde ciele investície do výskumu a inovácií môžu byť pre občanov prínosom. Vo vzťahu k životnému prostrediu sú relevantné štyri oblasti.

Tabuľka 067 | Implementácia programu Horizont 2020 (eur)

	Prioritná oblasť	Počet slovenských účastí k 31.12.2020	Výška schváleného financovania pre slovenských partnerov k 31.12.2020
Spoločenské výzvy	Potravinová bezpečnosť, udržateľné poľnohospodárstvo a lesníctvo, výskum námorných, morských a vnútrozemských vôd a biohospodárstvo	33 schválených projektov (53 SK účastí)	28 131 802
	Bezpečná, čistá a efektívne využívaná energia	49 schválených projektov (63 SK účastí)	7 960 572
	Inteligentná, ekologická a integrovaná doprava	61 schválených projektov (78 účastí)	6 937 111
	Opatrenia v oblasti klímy, životného prostredia, efektívneho využívania zdrojov a suroviny	24 schválených projektov (32 SK účastí)	4 455 675

Zdroj: CVTI SR

LIFE (2014 – 2020)

Program LIFE predstavuje finančný nástroj EÚ na podporu aktivít v oblasti ochrany životného prostredia a klímy, ktorý v rokoch 2014 – 2020 poskytne 3,46 miliardy eur. Program sa člení na 2 podprogramy a v rámci každého na 3 prioritné oblasti.

Viacročný pracovný program 2018 – 2020

Pre obdobie 2018-2020 EK stanovila v dokumente Viacročný pracovný program 2018 – 2020 finančné krytie vo výške **1 657 063 000 eur**, z toho **1 243 817 750 eur** pre podprogram ŽP a **413 245 250 eur** pre podprogram Ochrana klímy. Národné alokácie pre toto obdobie neboli určené.

Európska komisia vyhlásila v apríli 2020 výzvu na predkladanie projektov v rámci podprogramu Životné prostredie a podprogramu Ochrana klímy. Za SR bolo podaných 16 projektových návrhov pre tradičné projekty s koordinujúcim príjemcom zo SR, z toho 14 návrhov bolo v rámci podprogramu Životné prostredie a 2 návrhy v rámci podprogramu Ochrana klímy.

V decembri 2020 bola uzavretá grantová zmluva medzi Európskou komisiou a MŽP SR pre integrovaný projekt LIFE zameraný na zlepšenie stavu územia sústavy NATURA 2000 na Slovensku. Na projekt bude počas 10 rokov implementácie vynaložených viac ako 16,5 mil. eur, z toho takmer 10 mil. eur zo zdrojov EÚ z programu LIFE.

V decembri 2020 MŽP SR vydalo rozhodnutie o schválení žiadosti o poskytnutie prostriedkov na spolufinancovanie integrovaného projektu LIFE na zlepšenie kvality ovzdušia na Slovensku vo výške štátneho rozpočtu viac ako 3,3 mil. eur pre príjemcu MŽP SR, vo výške 1,5 mil. eur pre príjemcu SAŽP a vo výške 313 tis. eur pre príjemcu SHMÚ. Na projekt bude počas 8 rokov implementácie vynaložených 15 mil. eur, z toho 9 mil. eur zo zdrojov EÚ z programu LIFE.

Tabuľka o68 | Implementácia programu LIFE (eur)

Schválené projekty LIFE (2014 – 2020)		Počet schválených projektov*	Výška financovania z LIFE**	Spolufinancovanie štátny rozpočet***	Čerpanie štátny rozpočet k 31.12.2020
Podprogram Životné prostredie	ŽP a efektívne využívanie zdrojov	2	1 186 509	335 776	135 002
	Príroda a biodiverzita	14	24 226 377	5 856 167	3 289 229
	Správa a informovanie v oblasti ŽP	2	191 674	0	0
	Zmierňovanie zmeny klímy	0	0	0	0
Podprogram Ochrana klímy	Adaptácia na zmenu klímy	2	2 848 557	798 367	486 928
	Správa a informovanie v oblasti klímy	2	160 241	66 848	26 739

* údaje za schválené projekty LIFE s koordinujúcim príjemcom zo SR, resp. s pridruženým príjemcom zo SR (iné ako integrované projekty)

**výška poskytnutého príspevku zo zdrojov EÚ pre príjemcov zo SR

***výška zazmluvneného príspevku zo štátneho rozpočtu (iné ako integrované projekty)

Poznámka:

V rámci priority Zmierňovanie zmeny klímy v rokoch 2014 - 2020 nebol schválený žiaden LIFE projekt s účasťou subjektov zo SR.
Zdroj: MŽP SR, SEPP

Ďalšie vybrané finančné mechanizmy

Granty EHP a Nórska

MŽP SR, ako správca programu (SP) Zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy (skrátenejší názov programu SK-Klíma) sa spolu s donorskými programovými partnermi z Nórska aktívne spolupodieľa na dosiahnutí cieľa programu, ktorým je prispieť k zmiernenej zmene klímy a zníženiu zraniteľnosti voči zmene klímy. Cieľ programu sa naplňuje prostredníctvom dvoch programových výstupov. Implementácia programu je podporovaná z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru (FM EHP) a Nórskeho finančného mechanizmu (NFM) do výšky 85%. Štátny rozpočet SR sa na financovaní podieľa 15 %.

Rok 2020 sa niesol v znamení hodnotiaceho a výberového procesu 138 prijatých žiadostí o projekt v rámci 3 výziev ACC01, ACC02 s názvom Akčné plány na zmierňovanie a prispôsobovanie sa zmene klímy implementované miestnymi orgánmi v mestských územiach (ClimaUrban) a ACC03 s názvom Zvyšovanie povedomia o zmierňovaní a prispôsobovaní sa zmene klímy na školách (ClimaEdu). Záujem o uvedené výzvy prevýšil alokáciu, v prípade výziev ACC01 a ACC02 dvojnásobne a v prípade výzvy ACC03 päťnásobne. V rámci programu SK-Klíma bolo v roku 2020 podporených 6 slovenských miest s počtom obyvateľov nad 15 tisíc a 28 základných a stredných škôl.

Dôležitou súčasťou programu je bilaterálna spolupráca SR s prispievateľskými štátmi Nórskom, Islandom a Lich-

tenštajnskom, ktorou sa posilňujú vzájomné bilaterálne vzťahy. Podporujú sa projekty s donorskými partnerstvami, realizácia bilaterálnych podujatí a aktivít zameraných na nadväzovanie kontaktov najmä pred vyhlásením výziev na predkladanie žiadostí o projekty. Z tohto dôvodu pre naplnenie cieľov Programu SK-Klíma majú mimoriadny význam projekty realizované v spolupráci s projektovými partnermi z prispievateľských štátov. V rámci výziev ACC01 a ACC2 (ClimaUrban) sú všetky projekty realizované v spolupráci s partnermi z prispievateľského štátu (Nórsko a v jednom prípade má projekt partnera aj z Islandu). V rámci výzvy ACC03 (ClimaEdu) projekty s partnermi z prispievateľského štátu realizuje 5 škôl. Správca programu SK-Klíma vyhlásil dňa 15.12.2020, 2 výzvy na predkladanie žiadostí o projekt ACC04 s názvom „Obnova znehodnotených ekosystémov mokradí“ (ClimaLocal) a ACC05 s názvom „Zvyšovanie povedomia o zmierňovaní a prispôsobovaní sa zmene klímy“ (ClimaInfo). Výzva ACC04 (ClimaLocal) bola zameraná na realizáciu opatrení na zníženie úbytku a degradácie mokradí, revitalizáciu mokradí, obnovu ich ekosystémových služieb ako aj na zvyšovanie povedomia verejnosti o význame mokradí v kontexte zmeny klímy. Ďalšia výzva ACC05 (ClimaInfo) bola zverejnená s cieľom podporiť projekty zamerané na zvyšovanie povedomia o zmierňovaní a prispôsobovaní sa zmene klímy realizované so zohľadnením princípov informálneho učenia sa.

Tabuľka 069 | Implementácia programu Granty EHP a Nórska (eur)

Prioritná os	Programová oblasť	Alokácia*		Štátny rozpočet	Čerpanie k 31. 12. 2020**		Štátny rozpočet
		EHP	Nórsko		EHP	Nórsko	
Životné prostredie, energia, zmena klímy a nízkouhlíkové hospodárstvo	Zmiernená zmena klímy a znížená zraniteľnosť voči zmene klímy	5 000 000	13 216 000	3 214 588	0	0	0
	Bilaterálny fond	50 000	50 000	0	17 880	18 995	N/A***

* Alokácia predstavuje finančné prostriedky vyčlenené z programu pre konkrétnu prioritnú os a programovú oblasť, ktoré sa ďalej rozdeľujú na alokované prostriedky zo zdrojov Finančného mechanizmu EHP a Nórskeho finančného mechanizmu, ako aj zo štátneho rozpočtu SR.

** Čerpanie k 31. 12. 2020 - čerpaná finančná čiastka použitá na ukončené projekty (k 31. 12. 2020) a projekty, ktoré prebiehali k 31. 12. 2020 od začiatku programového obdobia.

*** Nedostupné dáta

Zdroj: MŽP SR, SEPP

VYBRANÉ EKONOMICKÉ NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY

V podmienkach SR sú ťažiskovou formou ekonomických nástrojov environmentálnej politiky platby/poplatky za znečisťovanie a využívanie prírodných zdrojov. Jednotlivé typy týchto ekonomických nástrojov sú definované v príslušných právnych predpisoch vrátane spôsobu ich výpočtu a ich prijímateľa.

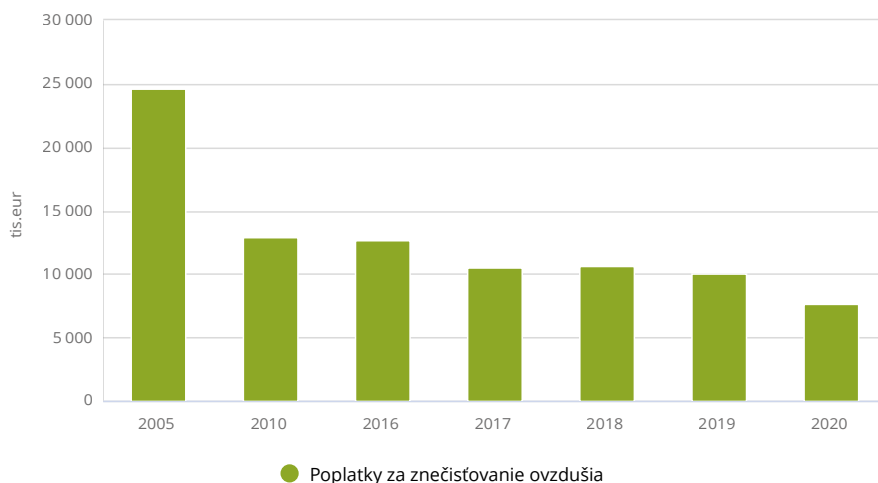
Poplatky za znečisťovanie ovzdušia

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia sú príjmom Environmentálneho fondu.

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z malých zdrojov sú príjmom rozpočtu obcí.

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov znečistenia majú z dlhodobého hľadiska klesajúci charakter a v roku 2020 dosiahli **7 616,28 tis. eur**. Poplatky za znečisťovanie ovzdušia klesli v porovnaní s rokom 2005 o 69,1 % a oproti predchádzajúcemu roku o 24,2 %.

Graf 129 | Vývoj poplatkov za znečisťovanie ovzdušia z veľkých a stredných zdrojov

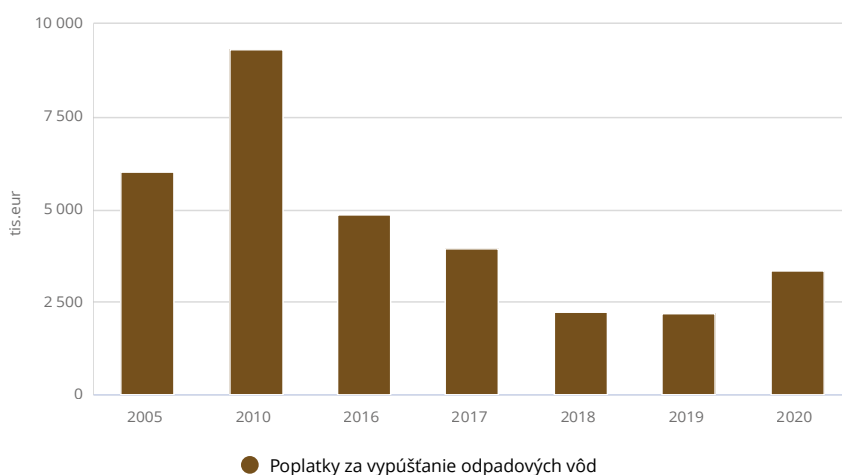
Zdroj: Environmentálny fond

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd v roku 2020 dosiahli **3 327,45 tis. eur**. Poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd klesli

v porovnaní s rokom 2005 o 44,8 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpli o 52,9 %. Poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 130 | Vývoj poplatkov za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd

Zdroj: Environmentálny fond

Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov

Platby za odbery povrchových vôd z vodných tokov majú rastúci trend a v roku 2020 dosiahli **28 075 tis. eur**. Platby za odbery povrchových vôd stúpli v porovnaní s rokom 2005

o 25,4 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 6,7 %. Príjmom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 131 | Vývoj platieb za odbery povrchových vôd z vodných tokov

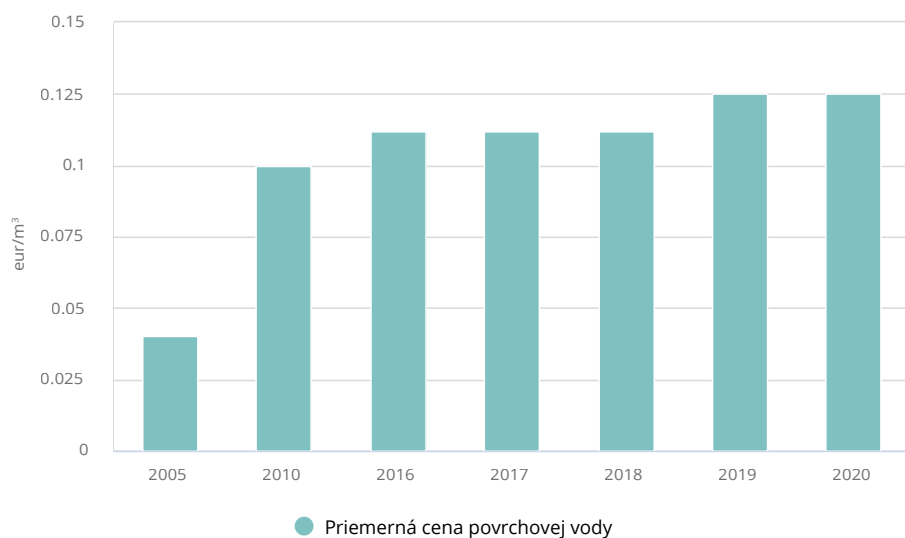

Zdroj: VÚVH

Priemerná cena povrchovej vody

Priemerná cena povrchovej vody mala od roku 2010 mierne rastúci trend a v roku 2020 dosiahla úroveň 0,125 eur/m³.

Graf 132 | Vývoj priemernej ceny povrchovej vody

Zdroj: VÚVH

Platby za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

Tieto platby majú kolísavý trend a v roku 2020 dosiahli **33 012 tis. eur**. Oproti roku 2005 vzrástli o 34,9 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 27,3 %. Prijemcom platieb je príslušný správca vodného toku.

Graf 133 | Vývoj platieb za využívanie hydroenergetického potenciálu vodných tokov na vodných stavbách v správe správcu tokov

Zdroj: SVP

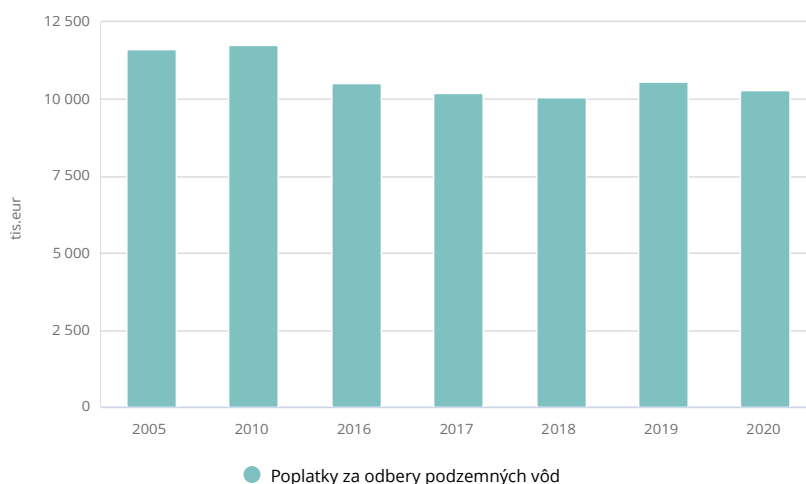

Poplatky za odbery podzemných vôd

Poplatky za odbery podzemných vôd majú mierne kolísavý trend a v roku 2020 dosiahli **10 276,73 tis. eur**. V porovnaní s rokom 2005 klesli o 12,3 % a v porovnaní s predchádzajúcim

rokom klesli o 3,6 %. Poplatky sú príjmom Environmentálneho fondu.

Graf 134 | Vývoj poplatkov za odbery podzemných vôd

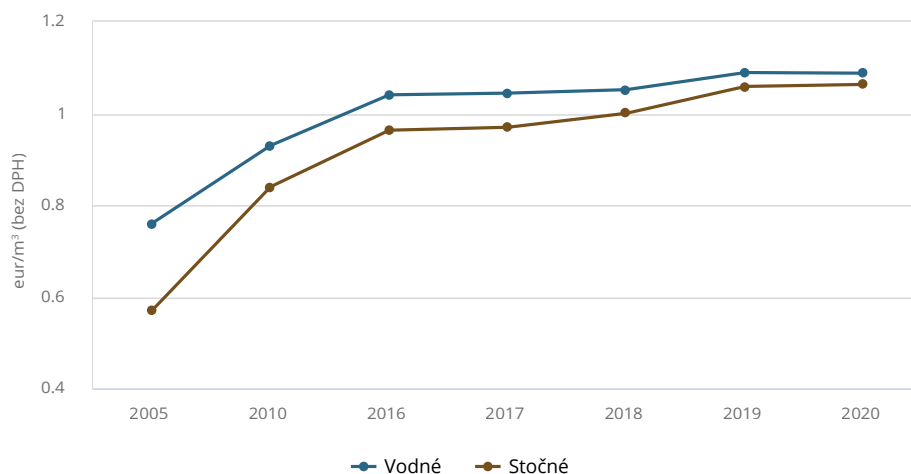
Zdroj: Environmentálny fond

Cena za dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd

Cena za dodávku pitnej vody (vodné) verejným vodovodom mala v roku 2020 stúpajúci trend a dosiahla **1,0877 eur** za 1 m³ (bez DPH). Priemerná cena v roku 2020 vzrástla v porovnaní s rokom 2005 o **0,3277 eur** za 1 m³ (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o **0,0014 eur** za 1 m³ (bez DPH).

Priemerná cena za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou (stočné) má rastúci trend a v roku 2020 dosiahla **1,0632 eur** za 1 m³ (bez DPH). Priemerná cena v roku 2020 v porovnaní s rokom 2005 vzrástla o **0,4932 eur** za 1 m³ (bez DPH) a v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla o **0,0044 eur** za 1 m³ (bez DPH).

Graf 135 | Vývoj priemernej ceny za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody verejným vodovodom a za odvedenie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou

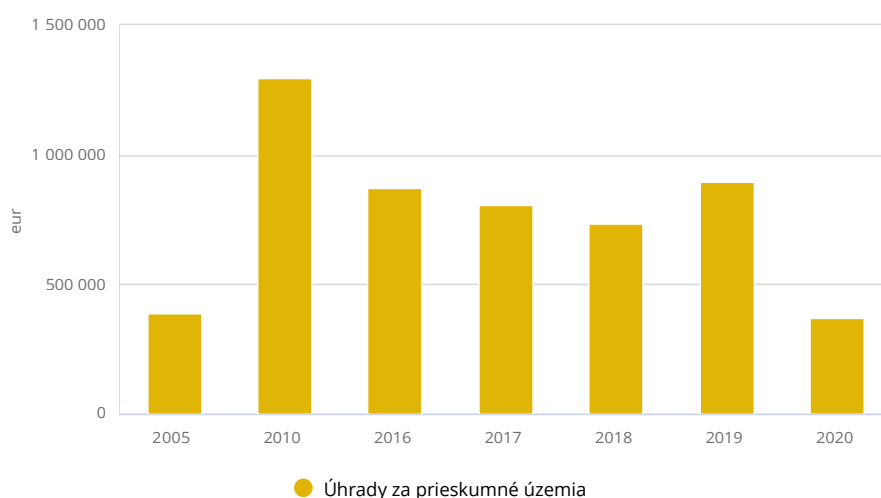
Zdroj: ÚRSO

Úhrady za prieskumné územia

Úhrady za prieskumné územia sa realizujú na základe zákona 569/2007 Z. z. o geologických prácach. Úhrada vo výške 50 % je príjmom Environmentálneho fondu a vo výške 50 % rozpočtom obce, na ktorej území sa nachádza prieskumné územie.

Príjmy Environmentálneho fondu z úhrad za prieskumné územia dosiahli v roku 2020 sumu **369 223 eur**. Príjmy z úhrad za prieskumné územia v roku 2020 klesli v porovnaní s rokom 2005 o 4,9 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 58,8 %.

Graf 136 | Vývoj príjmov Environmentálneho fondu z úhrad za prieskumné územia

Zdroj: Environmentálny fond

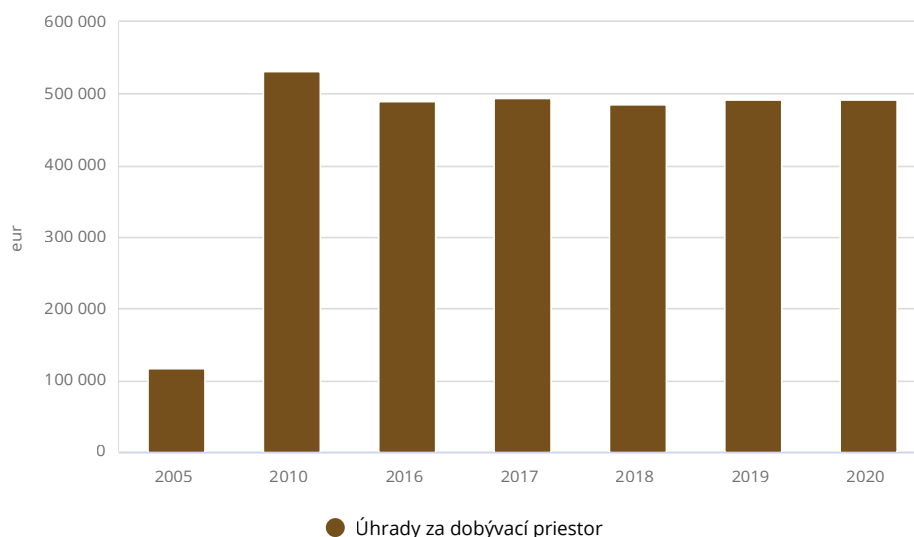
Úhrady za dobývací priestor

Úhrada za dobývací priestor je podľa zákona 44/1988 Z. z. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) vo výške 20 % príjmom štátneho rozpočtu a vo výške 80 % príjmom obce, na ktorej území sa nachádza dobývací priestor. Ak sa dobývací priestor nachádza na územiach viacerých

obcí, obvodný banský úrad určí pomerné podiely obcí podľa veľkosti častí dobývacieho priestoru na ich územiach.

V roku 2020 dosiahla výška úhrad za dobývací priestor sumu **492 598,9 eur** a bola rovnaká ako v predchádzajúcom roku.

Graf 137 | Vývoj úhrad za dobývací priestor

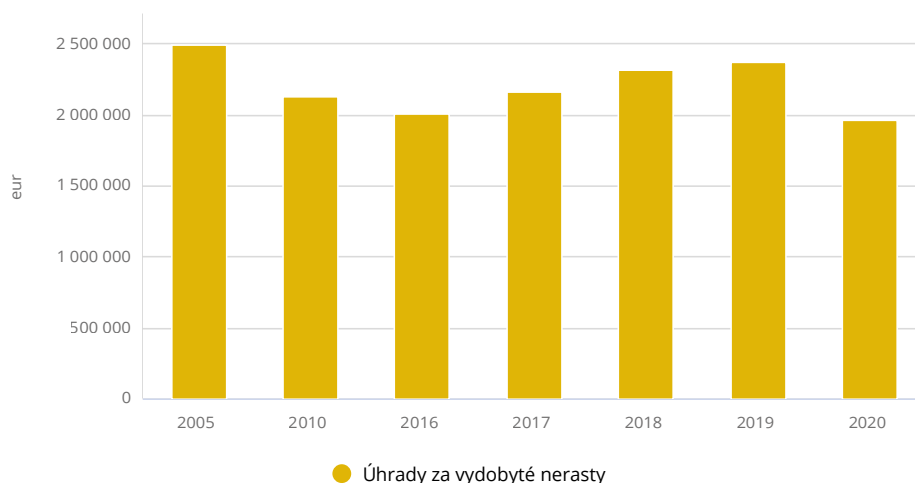
Zdroj: HBÚ

Úhrady za vydobyté nerasty

Úhrady za vydobyté nerasty, ktoré sú príjmom Environmentálneho fondu majú kolísavý trend. V roku 2020 úhrady za vydobyté nerasty dosiahli sumu **1 958 395 eur** a v porovnaní

s rokom 2005 klesli o 21,4 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom úhrady klesli o 17,3 %.

Graf 138 | Vývoj úhrad za vydobyté nerasty

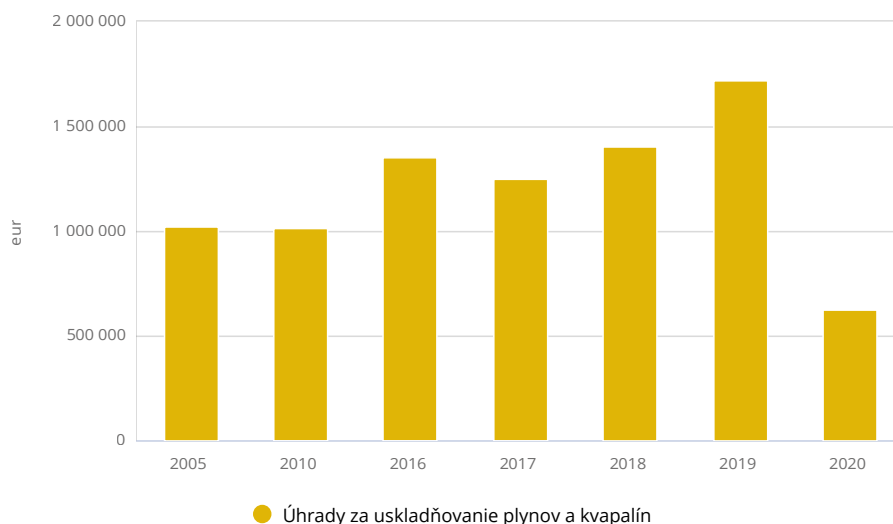
Zdroj: Environmentálny fond

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín

Úhrady za uskladňovanie plynov a kvapalín majú kolísavý trend. V roku 2020 výška úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín dosiahla sumu **626 195 eur**. V porovnaní s rokom

2005 klesli úhrady o 38,7 % a v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesli o 63,6 %.

Graf 139 | Vývoj úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín

Zdroj: Environmentálny fond

Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

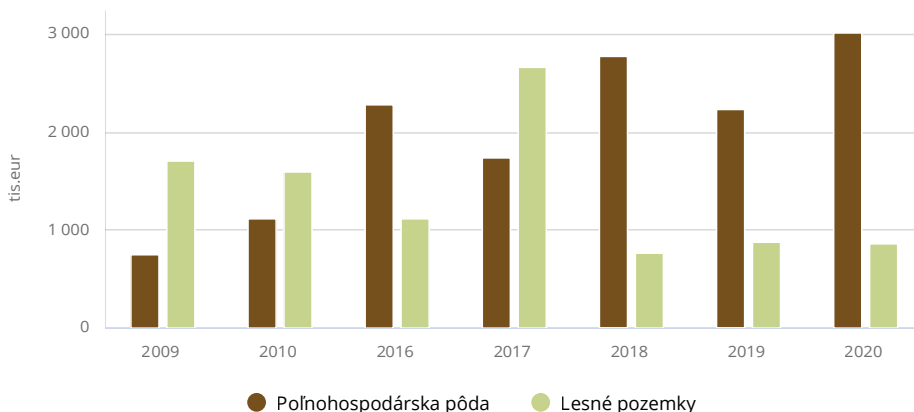
Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy dosiahli v roku 2020 sumu **3 004,3 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2009 sa zvýšili o 298,1 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zvýšeniu odvodov o 34,4 %.

o 49,4 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k poklesu odvodov o 1,1 %.

Odvody za vyňatie lesných pozemkov dosiahli v roku 2020 sumu **860 tis. eur** a v porovnaní s rokom 2009 klesli

Odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov sú príjmom štátneho rozpočtu.

Graf 140 | Vývoj odvodov za odňatie poľnohospodárskej pôdy a za vyňatie lesných pozemkov

Zdroj: MPRV SR

Dane s environmentálnym aspektom

Podľa nariadenia EP a Rady č. 691/2011 o európskych environmentálnych ekonomických účtoch sa dane s envi-

ronmentálnym aspektom týkajú daní z **energie, dopravy a znečistenia**.

Tabuľka 070 | Dane s environmentálnym aspektom (mil. eur)

Dane s environmentálnym aspektom	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Dane z energie	1 228,88	1 773,70	1 897,15	1 941,51	1 984,19	1 965,13
daň z minerálnych olejov	1 032,13	1 194,25	1 229,54	1 266,85	1 288,89	1 196,25
daň z elektriny	15,54	11,86	11,18	10,95	12,33	11,89
daň z uhlia	0,74	0,41	0,1	0,35	0,38	0,29
daň zo zemného plynu	23,51	24,52	25,64	24,05	23,07	23,57
daň za umiestnenie jadrového zariadenia	3,93	3,83	3,84	3,83	3,83	3,82
daň z úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín	1,18	0,7	1,22	0,98	1,72	0,63
emisné kvóty	0	64,73	57,42	63,46	114,14	141,09
zelená energia	150,49	400,12	489,63	494,61	465,92	518,73

Dane s environmentálnym aspektom	2010	2016	2017	2018	2019	2020
daň zo spotreby elektrickej energie určená na likvidáciu jadrových zariadení	1,36	73,29	78,58	76,42	73,91	68,88
Dane z dopravy	153,34	213,51	223,29	232,57	233,09	200,16
daň z motorových vozidiel - cestná daň	122,04	145,18	149,9	154,89	153,66	130,16
poplatok za registráciu motorového vozidla	30,52	68,01	73,07	77,35	79,13	69,71
daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta	0,78	0,31	0,32	0,33	0,3	0,29
Dane za znečistenie	37,28	32,14	28,59	28,59	28,69	25,91
poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd	22,51	17,13	15,95	15,86	17,11	16,97
poplatky za znečisťovanie ovzdušia	14,17	14,43	12,08	12,19	11	8,56
úhrady za dobývací priestor	0,6	0,57	0,56	0,54	0,59	0,38

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 141 | Podiel jednotlivých skupín daní s environmentálnym aspektom

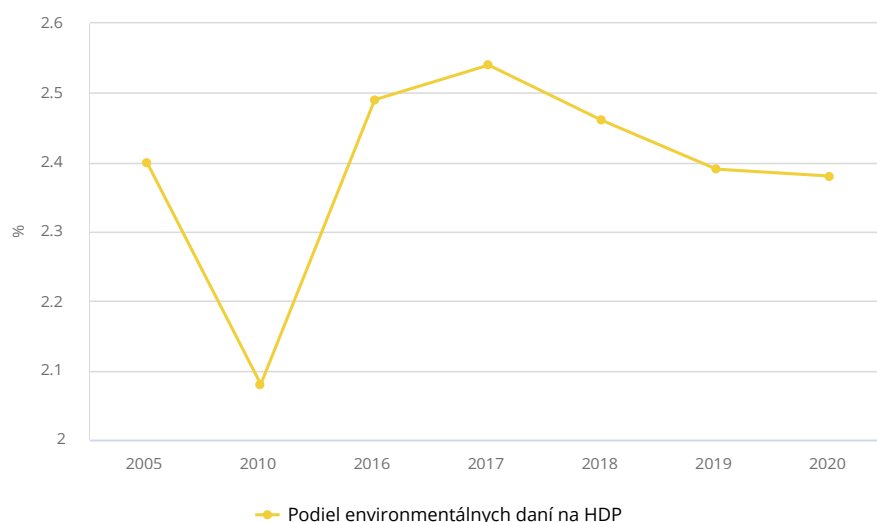

Zdroj: ŠÚ SR

Podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP SR v období rokov 2005 - 2010 zaznamenal pokles z 2,4 % na 2,07 %. V období rokov 2010 - 2017 sa situácia zmenila a došlo k nárastu o 0,47 %. V poslednom sledovanom roku

2020 sa podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP SR dostal na úroveň 2,38 % čo predstavuje pokles o 0,01 % oproti predchádzajúcemu roku.

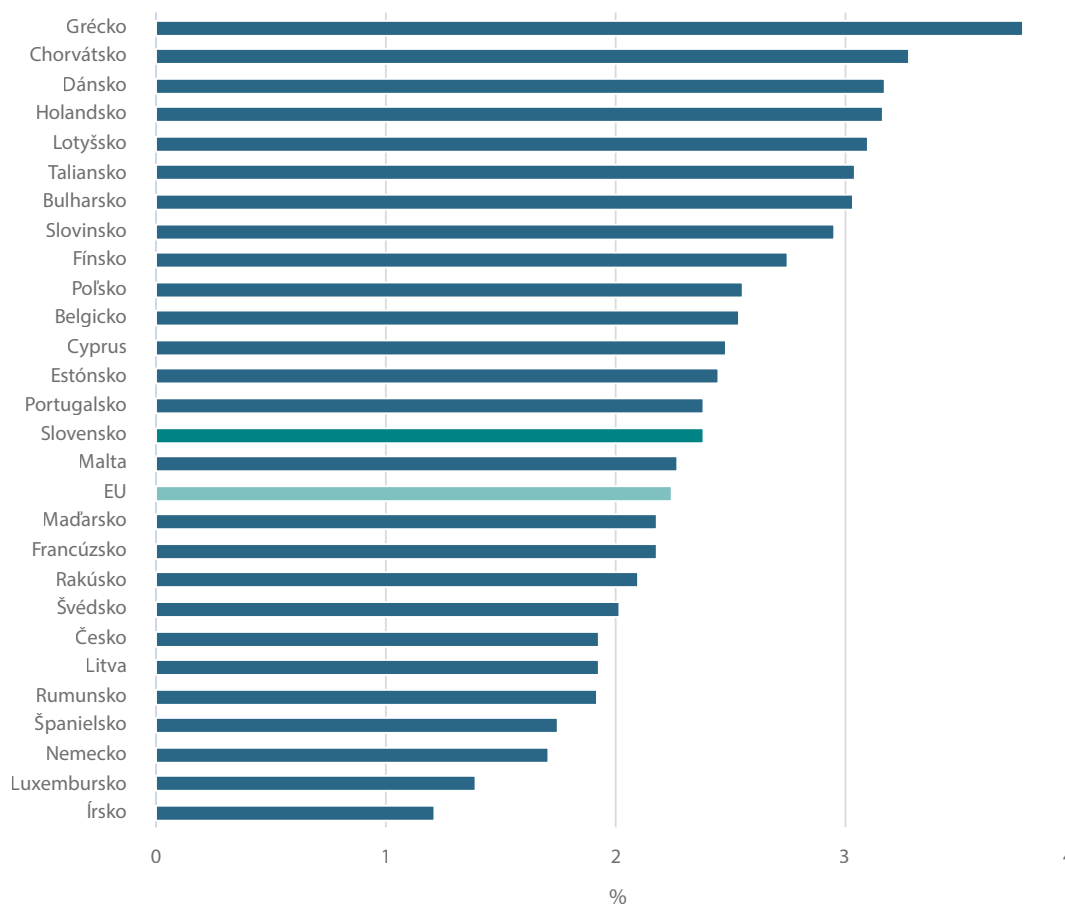
Graf 142 | Vývoj podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

Zdroj: ŠÚ SR

Slovenská republika patrí medzi krajiny EÚ s **podielom daní s environmentálnym aspektom na HDP zhruba na úrovni priemeru dosiahnutého v EÚ.**

Graf 143 | Medzinárodné porovnanie podielu daní s environmentálnym aspektom na HDP

Poznámka: Porovnanie za rok 2020

Zdroj: Eurostat